

Kūno kultūros ugdytojų subjektyvi asmeninė gerovė ir jos sąsajos su socialinės komunikacijos nuostata

Laimutė Kardelienė¹, Asta Šarkauskienė², Darius Masiliauskas³

¹ Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sveikatos tyrimų ir inovacijos mokslo centras, Herkaus Manto g. 84, 92294 Klaipėda, laimutekk@gmail.com

² Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Kūno kultūros katedra, Herkaus Manto g. 84, 92294 Klaipėda, asta.sarkauskiene@ku.lt

³ Šiaulių universitetas, Ugdymo mokslų ir socialinės gerovės fakultetas, Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedra, P. Višinskio g. 25, 76351 Šiauliai, darius.masiliauskas@gmail.com

Anotacija. Pristatoma kūno kultūros ugdytojų subjektyviai vertinama asmeninė gerovė ir jos sąsajos su socialinės komunikacijos nuostatos apraiškomis. Tyrimui atlikti sukonstruota nepriklausoma imtis. Taikant apklausos raštu metodą gauta: optimistiškiau asmeninę gerovę vertina mažiau metų dirbantys, laisvalaikiu dažniau besimankštinantys. Vyrai asmeninę gerovę per paskutines keturias savaites apibūdino optimistiškiau nei moterys. Atskleista tendencija: optimistiškiau asmeninę gerovę vertinantys dažniau pasisako už atvirą pasipiktinimą bei niurzgėjimą socialiniame gyvenime.

Esminiai žodžiai: *subjektyviai įsivertinta asmeninė gerovė, socialinės komunikacijos nuostata, sveikatos stiprinimas.*

Lietuvos gyventojams būdinga vidutiniška subjektyviai suvokiama asmeninė gerovė, kuri apibūdinama kaip asmens gebėjimas savarankiškai tvarkyti savo gyvenimą, kai jis yra kryptingas, o įvykiai klostosi teigiama linkme (Telešienė, 2015). Europos socialiniuose tyrimuose pateiktame dinamiame asmens subjektyviai suvoktame gerovės modelyje iškeliamas geras asmens psichologinis funkcionavimas kaip pagrindas kasdieniui ir bendrai gerai jausenai (ten pat). Kituose šaltiniuose teigiama, kad darbuotojų subjektyviai suvokiama asmeninė gerovė turi įtakos jo profesinėms atliekamoms funkcijoms, finansiniams ištekliais (Liniauskaitė, Kairys, Urbanavičiūtė, Bagdonas ir Pakalniškienė, 2012). Pažymėtina, kad kalbant apie valstybės lygmenį iškeliama sąsaja tarp asmens

gerovės ir jo demokratinių nuostatų, dalyvavimo socialiniame gyvenime, tolerancijos ir bendruomeniškumo (Bulotaitė, Pociūtė, Bliumas ir Dovydaitienė, 2012; Gustainienė, Pranckevičienė, Bukšnytė-Marmienė ir Genevičiūtė-Janonienė, 2014).

Gilinantį į darbuotojo gerovę atskleista, kad šiame kontekste gerovė gali būti suprantama kaip optimaliai funkcionuojanti psichologinių, organizacinių ir socialinių (aplinkos) veiksnių visuma, suteikianti teigiamą emocinį ir kognityvinį patyrimą, kurį asmuo subjektyviai reflektuoja (Gustainienė, Pranckevičienė, Bukšnytė-Marmienė ir Genevičiūtė-Janonienė, 2014). Pažymėtina, kad specifiniame kontekste vartojama asmenų gerovės sąvoka įgauna skirtingas prasmes, todėl galima kalbėti ir apie materialinę gerovę, ir apie profesinę gerovę. Šią prieigą paremia tyrimai, atlikti tarp kūno kultūros ugdytojų, kurių subjektyviai suvokiama asmeninė gerovė yra profesinės veiklos kokybės prielaida (Al-Rawahi ir Al-Yarabi, 2013; Stočkus, 2014). Žinant tai, kad teigiamas kūno kultūros ugdytojo profesinės veiklos poveikis ugdytinių sėkmei pamokoje yra siejamas su jo socialinės komunikacijos nuostata (Hsiu-Chin Huang, Li-Wei Liu, Huey-Hong Hsieh ir Chia-Ming Chang, 2015; Kardelienė, 2016), galima daryti prielaidą, kad turėtų būti ryšys tarp ugdytojo subjektyvios asmeninės gerovės ir jo socialinės komunikacijos nuostatų. Remiantis šia prielaida atliktas tyrimas siekiant atskleisti sąsają tarp kūno kultūros ugdytojų subjektyviai įsivertintos asmeninės gerovės ir jų nuostatų dėl socialinės komunikacijos.

Tyrimo metodika

Tyrimo dalyviai. Tyrimui atlikti sukonstruota nepriklausoma imtis iš 56 kūno kultūros ugdytojų (31 vyras ir 25 moterys, arba 55,4 ir 44,6 proc.), sutikusių dalyvauti tyrime. Šios imties tūrį sudarė 69,13 proc. visos Šiaulių miesto kūno kultūros ugdytojų generalinės visumos (79,48 proc. vyrų ir 59,52 proc. moterų). Tirtų moterų ir vyrų santykis atitiko jų pasiskirstymą populiacijoje, kurioje vyrų buvo 48,2 proc., o moterų – 51,8 proc. Tyrimo dalyviai pagal aukštojoje mokykloje įgytą specialybę pasiskirstė taip: dominuoja kūno kultūros ugdytojai, o pagal įgytą pedagoginę kvalifikaciją – vyr. mokytojai. Vyrų amžiaus vidurkis – $45,28 \pm 1,93$, o moterų – $44,79 \pm 1,45$ metų. Pažymėtina, kad panašus ir tyrimo dalyvių (vyrų bei moterų) pedagoginio darbo mokykloje stažas: atitinkamai $21,03 \pm 1,92$ ir $21,04 \pm 1,46$ metų. Tirtų ugdytojų homogeniška grupė leidžia atlikti lyginamąją duomenų analizę pagal tyrimo dalyvių lytį ir pedagoginio darbo stažą. Socialinių demografinių klausimų bloką sudarė ugdytojų imtyje aprašyti nepriklausomi tyrimo kintamieji.

Metodai. Vykdamas kūno kultūros ugdytojų apklausą raštu taikytas klausimynas, sudarytas iš atskirų teiginių ir klausimų, apimančių šiuos tyrimo objekto kintamuosius: fizinį aktyvumą, įvertintą pagal mankštinimosi laisvalaikio dažnį, subjektyviai suvoktą asmeninę gerovę, kuriai įvertinti buvo taikyta asmeninės gerovės skalė su jai būdingomis paremijomis (gr. *paroimia* – priežodis, patarlė, sentencija) bei pagal socialinės komu-

nikacijos nuostatą, kuriai tirti buvo taikyta socialinės komunikacijos nuostatos skalė (*Prakticheskaia diagnostika*, 2000).

Tyrimo procedūros. Tyrime, taikant apklausos raštu metodą, dalyvavo tie kūno kultūros ugdytojai, kurie geranoriškai sutiko atsakyti į jiems pateikto klausimyno klausimus ir teiginius. Jiems klausimynai išdalyti asmeniškai, nurodant, kada juos reikia grąžinti tyrėjui.

Statistinė analizė. Tyrimo duomenims apskaičiuoti taikyta *SPSS for Windows 14* programa. Aprašomosios ir inferencinės statistikos metodais buvo skaičiuotos įvairių rodiklių skaitinės charakteristikos bei statistinio reikšmingumo kriterijai. Hipotezėms tikrinti naudoti parametriniai ir neparametriniai kriterijai (Stjudento *t*, Chi kvadrato, Mano ir Vitnio). Rezultatai laikyti statistiškai reikšmingais, jei paklaidos tikimybės reikšmė buvo $p \leq 0,05$ esant 95 proc. patikimumui.

Tyrimo rezultatai

Domėtasi, kaip tyrimo dalyviai subjektyviai vertina savo asmeninę gerovę per paskutines keturias savaites. Apibūdinant nurodytą tarpsnį jiems buvo pasiūlyta pasirinkti vieną iš paremių, labiausiai atitinkančių dabartinę jų situaciją (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Subjektyvios asmeninės gerovės apibūdinimo raiška (proc.)

Paremijos	Sutinka su paremija	
	Vyrai	Moterys
Optimistinis vertinimas		
Dedu grūdą prie grūdo, kad pripilčiau aruodą	64,5	43,5
Gyvenu kaip pas poną Dievą užkrosnyje	6,5	0,0
Gyvenu kaip inkstas taukuose	0,0	0,0
Pesimistinis vertinimas		
Devyni amatai, dešimtas badas	12,9	26,1
Ėda mane be druskos	0,0	0,0
Gyvas į žemę nelįsi	3,2	17,4
Gyvenu kaip žirnis prie kelio	3,2	0,0
Kakta sienos nepramušiu	9,7	13,0

Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad kūno kultūros ugdytojai vyrai savo asmeninę gerovę per paskutines keturias savaites apibūdino optimistiškiau negu moterys: vyrų ugdytojų bendras optimistinio vertinimo procentas – 71,0 proc., o moterų – 43,5 proc. ($p < 0,05$). Labiau pesimistinių moterų asmeninės gerovės vertinimą demonstruoja tokios paremijos kaip: *devyni amatai, dešimtas badas; gyvas į žemę nelįsi; kakta sienos nepramušiu*.

Pagal pedagoginio darbo stažo metus tyrimo dalyviai suskirstyti į dvi grupes. Vieną grupę sudarė tie kūno kultūros ugdytojai, kurių pedagoginio darbo stažas buvo iki 20 metų (tokių imtyje buvo 48,4 proc. vyrų ir 52,0 proc. moterų), o į kitą pateko tie, kurių šio darbo stažas buvo daugiau nei 20 metų (atitinkamai 51,6 ir 48,0 proc.). Paaiškėjo, kad reikšmingai skyrėsi ugdytojų požiūris į asmeninę gerovę pedagoginio darbo stažo grupėse: optimistiškiau savo asmeninę gerovę vertino tie ugdytojai, kurių pedagoginio darbo stažas buvo mažesnis nei 20 metų (77,8 ir 40,7 proc., $p < 0,01$). Pažymėtina, kad palyginus ugdytojų optimistinio ir pesimistinio subjektyvios asmeninės gerovės vertinimo duomenis su mankštinimosi laisvalaikio duomenimis statistiškai reikšmingų skirtumų nepastebėta, tačiau išryškėjo tendencija, kad optimistiškiau savo asmeninę gerovę vertinantys ugdytojai dažniau laisvalaikio mankštinais (95,0 ir 78,6 proc., $p < 0,1$).

Tiriamųjų atsakymai į socialinės komunikacijos nuostatos skalės teiginius įvertinti suminiu balu. Gauta, kad bendras šios nuostatos balas visiems tyrimo dalyviams buvo $41,81 \pm 2,67$ balo. Palyginus šiuos duomenis pagal tiriamųjų lytį nustatyta, kad suminis socialinės komunikacijos nuostatos balas vyrų grupėje buvo $41,32 \pm 3,2$, o moterų grupėje – $44,08 \pm 4,31$. Šis skirtumas rodo tendenciją, orientuojančią į tai, kad moterų socialinės komunikacijos nuostata yra kiek labiau neigiama nei vyrų. Pagal suminį balą atskirai įvertinti tirtų ugdytojų socialinės komunikacijos nuostatos komponentai (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

Socialinės komunikacijos nuostatos komponentų balų vidurkiai tiriamųjų grupėse pagal lytį (SP)

Nuostatos komponentai	Vyrai	Moterys
Neatskleistas pasipiktinimas	$11,23 \pm 0,81$	$10,52 \pm 0,99$
Atviras pasipiktinimas	$19,19 \pm 2,0$	$22,32 \pm 2,45$
Pagrįstas negatyvus požiūris į kitus žmones	$2,58 \pm 0,2$	$2,36 \pm 0,24$
Niurzgėjimas	$3,16 \pm 0,43$	$3,52 \pm 0,59$
Negatyvi bendravimo patirtis	$5,16 \pm 0,9$	$5,36 \pm 1,1$

SP – standartinė paklaida

Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad pritaikius neparametrinį Mano ir Vitnio testą nėra statistiškai reikšmingų skirtumų tarp kūno kultūros ugdytojų vyrų ir moterų jiems atsakant į atskirus socialinės komunikacijos nuostatos komponentų teiginius. Kita vertus, galima kalbėti apie tendenciją, kad ugdytojos dažniau nei jų kolegos vyrai demonstruoja atvirą pasipiktinimą bei niurzgėjimą įvairiose socialinio gyvenimo situacijose bendraujant su kitais.

Tyrimo rezultatai atskleidė ir kitas tendencijas. Antai optimistiškiau savo asmeninę gerovę vertinantys ugdytojams rečiau buvo būdingi tokie socialinės komunikacijos nuostatos komponentai kaip neatskleistas pasipiktinimas bendraujant su žmonėmis ir sprendžiant apie juos (37,5 ir 54,5 proc.), pagrįstas negatyvus požiūris į kitus (40,6 ir 59,1 proc., $p < 0,1$) bei negatyvi bendravimo patirtis (43,8 proc. ir 63,6 proc., $p < 0,1$). Kita vertus, optimistiškiau savo asmeninę gerovę vertinantys kūno kultūros ugdytojai kiek dažniau pasisakė už atvirą pasipiktinimą santykiuose su žmonėmis (56,3 ir 45,5 proc.) bei niurzgėjimą įvairiose socialinio gyvenimo situacijose (53,1 ir 45,5 proc.).

Lyginant socialinės komunikacijos nuostatos komponentus lyčių grupėse su asmeninės gerovės vertinimo duomenimis paaiškėjo, kad optimistiškiau savo asmeninę gerovę vertinančių moterų buvo mažiau tarp tų, kurioms labiau buvo būdingas neatskleistas pasipiktinimas bendraujant su žmonėmis bei sprendžiant apie juos (30,0 ir 61,5 proc., $p < 0,1$), ir mažiau tarp tų, kurios buvo sukaupusios didesnę negatyvaus bendravimo su kitais patirtį (40,0 ir 69,2 proc., $p < 0,1$). Be to, akcentuotina, kad optimistiškai vertinančių savo asmeninę gerovę moterų buvo daugiau tarp tų, kurioms kiek dažniau buvo būdingas atviras pasipiktinimas (80,0 ir 46,2 proc., $p = 0,09$) bei niurzgėjimas (70,0 ir 30,8 proc., $p = 0,06$). Tarp vyrų minėtosios tendencijos nenustatytos.

Tyrimo rezultatų aptarimas

Tyrimo rezultatai iš dalies patvirtino keltą prielaidą, nes rodo tendencijas, kad yra ryšys tarp kūno kultūros ugdytojų subjektyviai įsivertintos asmeninės gerovės ir jų nuostatos dėl socialinės komunikacijos (nors statistiškai reikšmingų skirtumų ir nėra). Svarbu pabrėžti, kad kūno kultūros ugdytojų profesinei bendruomenei, realizuojančiai visuomenės socialinį užsakymą – skatinti moksleivius suvokti sveikatos stiprinimo ir fizinio tobulėjimo socialinį vertingumą bei reikšmingumą, būdinga tokia demografinė struktūra, kurioje kas antras pedagogas – moteris (Thorburn, 2014; duomenis apie Lietuvos kūno kultūros mokytojus iš <http://www.svis.smm.lt>). Atskleistos socialinės komunikacijos nuostatos ir subjektyvios asmeninės gerovės sąsajų tendencijos buvo būdingos tik kūno kultūros ugdytojoms, kurios tendencingai išsiskyrė ir labiau neigiama socialinės komunikacijos nuostata, įvertinta suminiu balu. Tai, kad nebuvo užfiksuoti statistiškai reikšmingi skirtumai tarp minėtų sąsajų, gali būti paaiškinta nepakankamu

imties dydžiu, nes patikrinus, koks turėtų būti jos dydis, kad tyrimo rezultatai patikimai skirtųsi, nustatyta, jog tyrimo imtis turėtų būti tris kartus didesnė.

Nustatyta, kad kūno kultūros ugdytojų bendruomenėje pasireiškia kartų kaitos sutrikimo požymiai (Thorburn, 2014), o tai savo ruožtu lemia jos narių savijautą (Al-Rawahi ir Al-Yarabi, 2013). Be to, ugdytojai yra specifinė profesinė grupė, kuri pasižymi santykinai dideliu kultūriniu, bet menku materialiniu kapitalu (bent jau Rytų Europoje ir Lietuvoje) (Merkys ir Bubelienė, 2013). Ši teiginį paremia ir straipsnyje pateiktas tyrimo rezultatas apie kūno kultūros ugdytojų asmeninės gerovės subjektyvų vertinimą, kuriame ryškus saviveiksmingumas, padedantis jiems siekti asmeninių tikslų – būti saugiams finansiškai. Kitaip tariant, optimistinio asmeninės gerovės vertinimo rezultatai rodo, kad ugdytojai galvoja apie išlikimą darbo rinkoje. Mat savo gerovę jie apibūdina paremija apie grūdo dėjumą prie grūdo, kuri ir parodo, kad ugdytojai jaučiasi galį kontroliuoti situaciją, t. y. tiek tarp vyrų, tiek tarp moterų dominuoja toks vertinimas.

Pesimistiniuose asmeninės gerovės vertinimuose fiksuota paremija *devyni amatai, dešimtas badas* rodo apie darbo prasmingumo suvokimą bei optimizmą; paremija *kakta sienos nepramušiu* atskleidžia darbuotojo kontrolės lokusą ir kūrybiškumą, o tokia paremija, kaip *gyvas į žemę nelįsi* liudija apie prasmės jausmo turėjimą, pasitenkinimą darbu. Šiuos rezultatus patvirtina ir kitų autorių tyrimai apie dabartinėje darbo rinkoje nustatytą profesinių kūno kultūros ugdytojų siekių mažėjimą, kuriam būdingas sumažėjęs pasitikėjimas ir savimi, ir savo kompetencija (Stočkus, 2014). Taip pat pastebėta, kad ugdytojai abejoja savo gebėjimais profesionalai dirbti bei nuvertina ne tik savo profesinius pasiekimus, bet ir savo pačių svarbą ugdymo institucijoje (Trinkūnienė ir Kardelienė, 2013). Tai dažniau būdinga žemos savigarbos ugdytojams, kurie mano, jog jų asmeninis indėlis į institucijos veiklą yra mažai reikšmingas (Thorburn, 2014).

Tyrimė paaiškėjo, kad ugdytojai, labiau optimistiškai vertinantys savo asmeninę gerovę, kiek dažniau pasisako už atvirą pasipiktinimą santykiuose su žmonėmis (56,3 ir 45,5 proc.) bei niurzgėjimą socialiniame gyvenime (53,1 ir 45,5 proc.). Tai leidžia daryti prielaidą, kad jie geba atvirai paremti ugdytinį tinkamu žodžiu *čia ir dabar*. Šią prielaidą paremia tyrimė nustatytas faktas (sprendžiant kitus su šiuo tyrimu susijusius klausimus), rodantis, kad tarp optimistiškiau savo asmeninę gerovę vertinančių ugdytojų daugiau buvo tokių, kuriems dažniau būdingas tikslingas, o ne situacinis, pedagoginis kryptingumas bei daugiau tarp jų buvo vyrų (50,0 ir 33,3 proc.). Tokiai elgsenai, kaip teigiama kituose šaltiniuose, įtakos gali turėti ir sportinis kūno kultūros ugdytojo identitetas (Thorburn, 2014).

Kiti tyrimė gauti duomenys rodo, kad optimistiškiau asmeninę gerovę vertina jaunesni ugdytojai, t. y. tie, kurių pedagoginio darbo stažas yra mažesnis nei 20 metų (77,8 ir 40,7 proc., $p < 0,01$). Toks rezultatas, viena vertus, džiugina, nes tai patvirtina kitose studijose nustatytą faktą, kad kūno kultūros ugdymo veiklą renkasi asmenys, mėgstantys fiziškai aktyvias veiklas ir kuriems patinka kitus mokyti kūno kultūrą ugdančios elgsenos (Al-Rawahi ir Al-Yarabi, 2013). Kita vertus, gauti duomenys rodo, kad pesimistiškiau

savo asmeninę gerovę vertinantys ugdytojai gali daryti neigiamą įtaką ugdytiniams, kada kalbama apie fizinio aktyvumo laisvalaikio visą gyvenimą skatinimo svarbą, nes nurodoma, kad tik kuriantys džiugią judėjimui aplinką ugdytojai geba paskatinti ugdytinius įvairioms fizinio aktyvumo laisvalaikio veikloms (Masiliauskas ir Kardelienė, 2012; Ennis, 2014). Šiame kontekste aktualus Lietuvoje atliktas tyrimas apie 669 mokinių iš 5–6 klasių, gyvenančių Klaipėdos (26,6 proc.), Gargždų (22,7 proc.), Šilutės (22,3 proc.), Vilniaus (16,0 proc.) ir Alytaus (12,4 proc.) miestuose, laisvalaikį (Šarkauskienė, 2015). Paaiškėjo, kad daugiausia laiko po pamokų mokiniai praleidžia prie televizoriaus ir kompiuterio ekranų – 4 valandas 29 minutes: įvairias televizijos laidas jaunieji paaugliai vidutiniškai žiūri 2 valandas 17 minučių, o kompiuteriu naudojami vidutiniškai 2 valandas 12 minučių. Be to, šiame tyrime mokiniai nurodė, kad po pamokų taip pat daug laiko (3 valandas 19 minučių) praleidžia sportuodami, žaisdami su draugais (atkreiptinas dėmesys į tai, kad apklausa vyko gegužės mėnesį, t. y. pavasarį, kai vaikų fizinis aktyvumas padidėja, todėl galima daryti prielaidą, kad respondentai fizinio aktyvumo trukmę nurodė būtent šiuo metų laiku).

Būtina iškelti straipsnyje aprašomajame tyrime užfiksuotą faktą, kad apie pusę tirtų kūno kultūros ugdytojų fiziškai aktyvūs laisvalaikio, t. y. laisvalaikio mankštinasi 2–3 kartus per savaitę bent 30 min. taip, kad suprakaituotų ir padažnėtų kvėpavimas (vyrų – 61,9 proc., o moterų – 53,8 proc.). Kadangi tarp laisvalaikio besimankštinančių kiek daugiau yra tokių, kurie savo asmeninę gerovę vertina labiau optimistiškai (95,0 ir 78,6 proc., $p < 0,1$), tad natūraliai kyla klausimas, ar nederėtų atkreipti institucijų vadovų dėmesį į sveikatą stiprinančių veiklų svarbą darbovietėse. Pavyzdžiui, kūno kultūros ugdytojų profesinio perdegimo prevencijos ir redukavimo programa, kurioje buvo taikomi ir fiziniai pratimai, sumažino emocinį išsekimą bei padidino sumažėjusius profesinius siekius (Stočkus, 2014). Be to, nustatyta, kad dalyvavimas sveikatą stiprinančioje programoje turėjo teigiamos įtakos ir ugdytojų veiklai pamokose, nes išmokus atsipalaidavimo būdus jie galėjo integruoti į pamokas. Panašius teiginius išsako ir kiti tyrėjai, keldami klausimą apie dirbančių ugdytojų laisvalaikio infrastruktūros plėtotę, kuriai realizuoti socialiai atsakinga įmonė ar organizacija turi daug galimybių. Pavyzdžiui, gali būti organizuojamos darbuotojams skirtos sveikatos stiprinimo veiklos, kurių atsiradimą paskatintų darbdavių gilinimasis į darbuotojų asmeninę gerovę (Merkys ir Bubelienė, 2013). Minėti autoriai mano, kad laisvalaikio hobiai, susijusio su sveikatos stiprinimu, turėjimas bei atitinkami pasiekimai galėtų būti vertinami darbuotojo atestacijos metu, nes ugdytojas, mokantis derinti profesinį ir asmeninį gyvenimą, kuria ugdytiniams tinkamą edukacinę aplinką (Thorburn, 2014).

Išvados

Tyrimo duomenimis, optimistiškiau savo asmeninę gerovę vertina tie kūno kultūros ugdytojai, kurių pedagoginio darbo stažas yra mažesnis nei 20 metų, ir tie, kurie laisvalaikiu dažniau nei jų kolegos mankština. Be to, kūno kultūros ugdytojai vyrai asmeninę gerovę per paskutines keturias savaites apibūdina optimistiškiau negu jų kolegės moterys. Optimistiškiau asmeninę gerovę vertinantys ugdytojai dažniau pasisako už atvirą pasipiktinimą santykiuose su žmonėmis bei niurzgėjimą socialiniame gyvenime.

Tyrimo duomenys rodo, kad visybišką kūno kultūros ugdytojų funkcionavimą gali garantuoti jų įtraukimas į asmeninės sveikatos stiprinimo veiklas, vykdomas darbo vietoje, nes minėtų specialistų asmeninė gerovė traktuotina kaip visuomenės narių sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo visą gyvenimą determinantas.

Literatūra

- Al-Rawahi, N. ir Al-Yarabi, A. (2013). The relationship between attitudes toward participation in physical activities and motives for choosing teaching physical education as a career. *International Journal of Instruction* 6(2), 177–192. Prieiga per internetą: http://www.e-iji.net/dosyalar/iji_2013_2_12.pdf.
- Bulotaitė, L., Pociūtė, B., Bliumas, R. ir Dovydaitienė, M. (2012). Socialinių mokslų studentų psichologinės gerovės, patiriamo streso ir subjektyvaus sveikatos vertinimo sąsajos. *Visuomenės sveikata*, 3(58), 85–92.
- Ennis, CD. (2014). The role of students and content in teacher effectiveness. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 85(1), 6–13. doi: 10.1080/02701367.2014.872979
- Gustainienė, L., Pranckevičienė, A., Bukšnytė-Marmienė, L. ir Genevičiūtė-Janonienė, G. (2014). Darbuotojo gerovė ir pozityvi darbo aplinka: integruotas teorinis modelis. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 69, 37–57. doi: 10.7220/MOSR.1392.1142.2014.69.3
- Huang, Hsiu-Chin, Liu, Li-Wei, Hsieh, Huey-Hong ir Chang, Chia-Ming. (2015). Relationships among physical education teachers' psychological capital, work stress, and creative teaching. *Journal of Baltic Science Education*, 14(6), 744–752. Prieiga per internetą: <http://oaji.net/articles/2016/987-1479544015.pdf>.
- Kardelienė, L. (2016). Kūno kultūros mokytojų pedagoginis kryptingumas kaip jų ugdytinių dalykinės pozicijos determinatė kūno kultūros veikloje postmodernioje visuomenėje. *Pedagogika*, 124(4), 206–215. doi: 10.15823/p.2016.62
- Liniauskaitė, A., Kairys, A., Urbanavičiūtė, I., Bagdonas, A. ir Pakalniškienė, V. (2012). Suaugusiųjų psichologinės gerovės sąsajos su socialiniais ir demografiniais kintamaisiais. *Tiltai*, 3, 35–53. Prieiga per internetą: <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/414/386>.
- Masiliauskas, D. ir Kardelienė, L. (2012). Kūno kultūros mokytojo pedagoginio kryptingumo ir etinės kompetencijos sąsaja su mokinių dalykine pozicija pamokoje. *Mokytojų ugdymas*,

- 19(2), 12–30. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6097620/datastreams/MAIN/content>.
- Merkys, G. ir Bubelienė, D. (2013). Profesinio perdegimo įveika ir hobis: mokytojų apklausos duomenys. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 31, 110–125. doi: 10.15388/ActPaed.2013.31.2511
- Stočkus, A. (2014). Kūno kultūros mokytojų profesinio perdegimo prevencija ir redukavimas: ugdomojo projekto rezultatai. *Tiltai*, 1, 151–168. doi: 10.15181/tbb.v66i1.784
- Šarkauskienė, A. (2015). *11–13 metų vaikų prigimtinių fizinių galių plėtotė neformaliai ugdamant mokykloje*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Telešienė, A. (2015). Asmeninė ir socialinė subjektyvi gerovė Lietuvoje. *Filosofija. Sociologija*, 26(4), 293–303. Prieiga per internetą: <http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2015/4/293%E2%80%93303.pdf>.
- Thorburn, M. (2014). It was the best of times, it was the ...': subject aims and professional identity from the perspective of one veteran male teacher of physical education in Scotland. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 20(4), 440–452. doi: 10.1080/13540602.2014.881641
- Trinkūnienė, L. ir Kardelienė, L. (2013). Occupational difficulties at work of physical education teachers. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 1(88), 88–96.
- Praktičeskaja diagnostika* [Practical diagnostics]. (2000). Samara: Izdatel'skii dom BAKHRAM-MA.

Subjective Well-Being of Physical Education Teachers and Its Connection to the Attitude towards Social Communication

Laimutė Kardelienė¹, Asta Šarkauskienė², Darius Masiliauskas³

¹ Klaipėda University, Faculty of Health Sciences, Health Research and Innovation Science Center, 84 Herkaus Manto St., LT-92294 Klaipėda, Lithuania, laimutekk@gmail.com

² Klaipėda University, Faculty of Health Sciences, Department of Physical Education, 84 Herkaus Manto St., LT-92294 Klaipėda, Lithuania, asta.sarkauskiene@ku.lt

³ Šiauliai University, Faculty of Education Sciences and Social Welfare, Department of Physical Education and Sports Pedagogy, 25 P. Višinskio St., LT-76351 Šiauliai, Lithuania, darius.masiliauskas@gmail.com

Summary

This article analyses the subjective well-being of physical education teachers as well as its connection to the manifestations of attitude towards social communication that can impact educators' professional activities. In order to carry out the research an independent sample of physical education teachers was constructed. The method of written questionnaire was used. The results allowed to make conclusions on teachers' subjectively evaluated personal and social

wellbeing. It was discovered that those with less work experience and more frequent exercise during their leisure time tend to be more optimistic about their personal wellbeing. Additionally, male physical education teachers were more optimistic about personal wellbeing over the past four weeks than their female counterparts. More optimistic teachers more often support open expression of discontent and rudeness during communication with other people and nagging in the social life. The results show that overall performance of physical education teachers can be guaranteed by their involvement in health-improving activities carried out in their work places, since the well-being of these specialists can be considered as a determinant for life-long health promoting physical activity for the members of society.

Keywords: *subjective wellbeing, attitude towards social communication, health improvement.*

Gauta 2017 06 26 / Received 26 06 2017
Priimta 2017 12 11 / Accepted 11 12 2017